

2. SEGÉDANYAG

Az emberi jogok története

A Kürosz-henger (Kr. e. 539)

Kr. e. 539-ben Nagy Kürosz, Perzsia (a modernkori Irán) első királya meghódította (a mai Irakban található) Babilon ősi városát. Kürosz rendeletei, amelyeket egy mai napig fennmaradt hengerre rögzítettek, rendkívül fontosak az emberiség számára, és a feljegyzést a világ első emberi jogi okirataként ismerik el. Kürosz felszabadította a rabszolgákat, kimondta, hogy minden embernek joga van megválasztani a saját vallását, és – többek között – faji egyenlőséget hirdetett.

A Magna Charta (1215)

Miután Angliában János király megsértett számos ősi törvényt és szokást, amelyek alapján Angliát addig kormányozták, alattvalói 1215-ben a Magna Charta aláírására kényszerítették, amely bizonyos jogok tiszteletben tartására kötelezte őt. Ezek között a jogok között szerepelt például az is, hogy a kormány nem avatkozhat bele az egyház ügyeibe; hogy minden szabad polgár birtokolhat és örökölhet földet; és hogy a polgárok védelmet élveznek a túlzott adóztatással szemben. A Magna Charta megadta a földdel rendelkező özvegyeknek azt a jogot, hogy ne kelljen újra férjhez menniük, ha nem akarnak, továbbá lefektette a megfelelő jogszolgáltatás és a törvény előtti egyenlőség alapelveit. Tartalmazott rendelkezéseket a megvesztegetés és a hivatali visszaélések ellen is.

A Jog Kérvénye (1628)

A Jog Kérvényét (Petition of Right) 1628-ban az angol parlament fogalmazta meg és küldte el I. Károlynak a polgári szabadságjogok kinyilatkoztatásaként. Miután az angol parlament nem volt hajlandó finanszírozni a király népszerűtlen külpolitikáját, a király kényszerkölcsönöket vetett ki, és takarékosági intézkedésként katonákat szállásolt el az alattvalók házaiban. Az ellenszegülőök önkényes letartóztatása és bebörtönzése a parlament mélyszéles felháborodását váltotta ki a királlyal szemben. A Sir Edward Coke kezdeményezésére íródott Jog Kérvénye négy alapelvet jelentett ki: 1. nem lehet adókat kivetni a parlament hozzájárulása nélkül, 2. nem lehet alattvalókat bizonyíték nélkül bebörtönözni, 3. katonák nem szállásolhatók el polgároknál, és 4. békeidőben nem alkalmazható katonai bírászkodás.

Az Egyesült Államok Függetlenségi Nyilatkozata (1776)

Az Egyesült Államok Kongresszusa által 1776-ban jóváhagyott Függetlenségi Nyilatkozat valójában a Nagy-Britanniától való függetlenség hivatalos indokolása volt. A Nyilatkozat két témát hangsúlyozott: az egyéni szabadságjogokat és a forradalom jogát. Ezek az eszmék széles körben népszerűvé váltak mind az amerikaiak körében, mind nemzetközileg, és különösen a francia forradalomra voltak nagy hatással.

A Bill of Rights – Jogok törvénye (1791)

Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányát 1787-ben írták. Az alkotmány első tíz módosítása (Bill of Rights – Jogok törvénye) 1791. december 15-én lépett hatályba. A Bill of Rights korlátozza az Egyesült Államok szövetségi kormányának hatalmát, és védi az amerikai területen tartózkodó minden állampolgár, lakos és látogató jogait. A Bill of Rights védi a szólásszabadságot, a vallásszabadságot, a fegyvertartási és fegyverviselési jogot, a gyülekezési szabadságot és a petíciós jogot. Tiltja az indokolatlan házkutatást és letartóztatást, a kegyetlen és szokatlan büntetéseket és egy személy kényszerítését arra, hogy önmaga ellen valljon. A Bill of Rights az általa nyújtott jogi védelem részeként megtiltja a szövetségi kormánynak, hogy megfelelő jogi eljárás nélkül bárkit megfosszon az életétől, a szabadságától vagy a tulajdonától. Szövetségi bűnügyeknél megköveteli, hogy egy vádbírószakmány vádiratot készítsen bármilyen főbenjáró bűncselekménynél vagy súlyos bűncselekménynél, gyors, nyilvános tárgyalást biztosít pártatlan esküdtbírószakkal, abban a kerületben, amelyben a bűncselekmény történt, és megtiltja, hogy valakit ugyanazért a bűncselekményért kétszer vád alá helyezzenek.

Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata (1789)

Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata célja a hagyományos örökletes királyság felszámolása, és helyébe a 18. századi filozófiai mozgalom, a felvilágosodás elvein alapuló új intézmények bevezetése volt. 1789-ben a francia nép megdöntötte a királyságot, és előkészítette az utat az első Francia Köztársaság, majd röviddel azt követően az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának létrehozásához. A Nyilatkozat kimondja, hogy minden polgár számára biztosítani kell „a szabadság, a tulajdon, a biztonság s az elnyomással szemben való ellenállás” jogát. Kijelenti, hogy a törvény szükségessége abból ered, hogy „az egyes ember természetes jogainak gyakorlása más korlátokba nem ütközhetik, mint azokba, amelyek a társadalom többi tagjai számára ugyane jogok élvezetét biztosítják”. Ezért a Nyilatkozat úgy tekinti, hogy a törvény „a közakarat kifejezése” a jogegyenlőség előmozdítása céljából, és „csak a társadalomra nézve ártalmas cselekedetek megtiltására van joga”. A Nyilatkozat a vallásszabadságot, a sajtószabadságot és az ésszerűtlen kormányzástól (pl. kínzástól, cenzúrától) való mentességet jelentő szabadságjogokról szól.

Az első genfi egyezmény (1864)

1864-ben a Genfi Bizottság kezdeményezésére és a Svájci Szövetségi Tanács meghívására tizenhat európai ország és több amerikai állam részt vett egy Genfben rendezett konferencián. A diplomáciai konferenciát azzal a céllal tartották, hogy egyezményt fogadjanak el a harctéren megsebesült katonákkal való bánásmódról vonatkozóan. Az egyezményben lefektetett fő alapelvek, amelyeket a későbbi genfi egyezmények is fenntartottak, kötelezték a szerződő feleket, hogy megkülönböztetés nélkül ápolják a sebesült és beteg katonákat, valamint hogy az egészségügyi személyzet szállítójárműveit és berendezéseit jelöljék meg a fehér alapon vörös kereszt megkülönböztető jelzéssel, és tartsák őket tiszteletben.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (1945)

A II. világháború vége felé közeledve Európában és Ázsiában sok városból csak füstölgő romok maradtak. Emberek milliói haltak meg, váltak hajléktalanná vagy éheztek. 1945 áprilisában ötven ország küldöttei találkoztak San Franciscóban, optimizmussal és reménnyel telve. A nemzetközi

EURÓPAI TÖRTÉNELEM HÁZA

konferencia célja az volt, hogy létrehozzon egy világszervezetet a béke előmozdítására és a jövőbeli háborúk megakadályozására. A szervezet eszméit a tervezett alapokmány előszavában nyilvánították ki: „Mi, az Egyesült Nemzetek népei, elhatároztuk azt, hogy megmentjük a jövő nemzedékeit a háború borzalmaitól, amelyek életünk folyamán kétszer zúdítottak kimondhatatlan szenvedést az emberiségre.” Az újonnan létrejött Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) alapokmánya 1945. október 24-én lépett hatályba, és azóta minden évben e napon ünnepeljük az ENSZ napját.

Az emberi jogok európai egyezménye (1953)

Az emberi jogok európai egyezménye 1953-ban lépett hatályba. Ez volt az első olyan eszköz, amely érvényt szerzett és kötelező erőre emelt bizonyos, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában rögzített jogokat. Ezenfelül Strasbourgban létrehoztak egy védelmi mechanizmust az állítólagos jogsértések kivizsgálására és az egyezmény keretében a részes államok által tett kötelezettségvállalások betartásának biztosítására. Ennek fényében 1959-ben létrejött az Emberi Jogok Európai Bírósága. Bárki, aki úgy véli, hogy egy részes állam megsértette az egyezmény szerinti jogait, a Bíróság elé viheti az ügyet. A jogsértéseket megállapító ítéletek kötelező érvényűek az érintett államok számára, és kötelesek azokat végrehajtani.

Forrás: Az Emberi Jogok Európai Bírósága

<http://www.echr.coe.int/pages/home.aspx?p=basictexts>